

УДК 338.1

Павлов Костянтин Володимирович

доктор економічних наук, професор

Кафедра підприємництва і маркетингу

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Павлов Константин Владимирович

доктор экономических наук, профессор

Кафедра предпринимательства и маркетинга

Волынский национальный университет имени Леси Украинки

Pavlov Kostiantyn

Doctor of Economics, Professor

Department of Entrepreneurship and Marketing

Lesia Ukrainka Volyn National University

ORCID: 0000-0003-2583-9593

Павлова Олена Миколаївна

доктор економічних наук, професор

Кафедра економіки та природокористування

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Павлова Елена Николаевна

доктор экономических наук, профессор

Кафедра экономики и природопользования

Волынский национальный университет имени Леси Украинки

Pavlova Olena

Doctor of Economics, Professor

Department of Economics and Nature Management

Lesya Ukrainka Volyn National University

ORCID: 0000-0002-8696-5641

Куденьчук Анастасія Іванівна

*аспірантка кафедри економіки та природокористування
Волинського національного університету імені Лесі Українки*

Куденьчук Анастасия Ивановна

*аспирантка кафедры экономики и природопользования
Волынского национального университета имени Леси Украинки*

Kudenchuk Anastasiia

*Post-Graduate Student of the
Department of Economics and Nature Management*

Lesya Ukrainka Volyn National University

ORCID: 0000-0001-9368-6811

**ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В
РЕГІОНАХ УКРАЇНИ**

**ФОРМИРОВАНИЕ ОБЪЕДИНЕННЫХ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ
ОБЩЕСТВ В РЕГИОНАХ УКРАИНЫ**

**FORMATION OF UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES IN THE
REGIONS OF UKRAINE**

***Анотація.** У статті досліджено етапи реформи децентралізації в Україні, яка розпочалася у 2014 році після революції Гідності. Проаналізовано розроблені нормативні документи, а саме Концепцію реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (01.04.2014), закони України «Про співробітництво територіальних громад» (17.06.2014), «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (05.02.2015) та Бюджетний і Податковий кодекси. У статті проаналізовано дані Державної Казначейної служби України на рахунок кількості створених громад та кількості спроможних ОТГ. Вивчено методики визначення спроможних громад. Описано шляхи об'єднання неспроможних громад для вирішення поточних та майбутніх*

проблем. Реформа децентралізації стала каталізатором розвитку усіх територіальних одиниць України, адже місцева влада на місцях отримала більшу кількість повноважень для розв'язання усіх поточних проблем, фінансова незалежність створює умови для вирішення завдань функціонування та соціально-економічного розвитку регіону. На шляху впровадження реформи виникла велика кількість проблем, одна із яких неспроможна громада. Саме тому, є актуальним питанням дослідження поняття неспроможна громада, адже у результаті велика кількість громад не зможе забезпечувати виконання таких повноважень, як громадський транспорт, утримання будинків для літніх людей без опіки (кількість яких постійно зростатиме), забезпечення питною водою в умовах дефіциту прісноводних ресурсів, утримання лікарень, потреба у яких зростатиме через старіння населення.

Ключові слова: *територіальна громада, ОГТ, спроможна громада, децентралізація, реформа.*

Анотація. *В статъе исследованы этапы реформы децентрализации в Украине, которая началась в 2014 году после революции Достоинства. Проанализированы разработаны нормативные документы, а именно Концепцию реформы местного самоуправления и территориальной организации власти в Украине (01.04.2014), законы Украины «О сотрудничестве территориальных сообществ» (17.06.2014), «О добровольном объединении территориальных общин» (05.02.2015) и Бюджетный и Налоговый кодексы. В статъе проанализированы данные Государственной Казачиной службы Украины на счет количества созданных общин и количества способных ОТГ. Изучены методики определения способных общин. Описаны пути объединения несостоятельных общин для решения текущих и будущих проблем. Реформа децентрализации стала каталізатором развития всех*

территориальных единиц Украины, ведь местная власть на местах получила большее количество полномочий для решения всех текущих проблем, финансовая независимость создает условия для решения задач функционирования и социально-экономического развития региона. На пути внедрения реформы возникло большое количество проблем, одна из которых может община. Именно поэтому, является актуальным вопросом исследования понятия может община, ведь в результате большое количество общин не сможет обеспечивать выполнение таких полномочий, как общественный транспорт, содержание домов престарелых без опеки (количество которых постоянно растет), обеспечение питьевой водой в условиях дефицита пресноводных ресурсов, содержание больницы, потребность в которых будет расти из-за старения населения.

Ключевые слова: *территориальная община, ОТГ, способна община, децентрализация, реформа.*

Summary. *The article examines the stages of decentralization reform in Ukraine, which began in 2014 after the Revolution of Dignity. The developed normative documents are analyzed, namely the Concept of reform of local self-government and territorial organization of power in Ukraine (April 1, 2014), laws of Ukraine "On cooperation of territorial communities" (June 17, 2014), "On voluntary association of territorial communities") and the Budget and Tax Codes. The article analyzes the data of the State Treasury Service of Ukraine on the account of the number of created communities and the number of able OTGs. Methods for determining affluent communities have been studied. Describes ways to bring together disadvantaged communities to solve current and future problems. Decentralization reform has become a catalyst for the development of all territorial units of Ukraine, as local authorities have been given more powers to solve all current problems, financial independence creates*

conditions for solving the problems of functioning and socio-economic development of the region. A number of problems have arisen in the way of reform implementation, one of which is the failure of the community.

That is why it is important to study the concept of incompetent community, because as a result a large number of communities will not be able to ensure the implementation of such powers as public transport, maintenance of nursing homes (the number of which will continue to grow), drinking water in short supply, maintenance of hospitals, the need for which will increase due to the aging population.

Key words: *territorial community, OGT, affluent community, decentralization, reform.*

Постановка проблеми. Реформа децентрації є однією із найважливіших реформ сьогодення. Забезпечення спроможності територіальних громад є пріоритетним завдання уряду України. Адже лише спроможна громада здатна забезпечити сталий розвиток країни в цілому, збільшити економічний, фінансовий потенціал та покращити рівень життя населення в цілому. На даному етапі завершення утворення ОТГ, країна зіткнулася із новою проблемою – неспроможні територіальні громади. Брак досвіду, знань, законів та кваліфікованих кадрів призвів до появи цих проблем, розв'язання яких є надзвичайно актуальним.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичні засади дослідження розвитку територіальних громад і питань їх спроможності знайшли відображення в наукових працях таких вчених: Л. Я. Беновської [1], П. В. Жука [4], М. І. Карліна [5], В. С. Кравціва [6], І. О. Луїної [13] та ін.

Формування цілей статті (постановка завдання) є дослідження кількості утворених територіальних громад, визначення кількості спроможних ОТГ, виявлення проблем та аналіз шляхів їх подолання.

Виклад основного матеріалу. Реформа децентралізації є складним та довготривалим процесом, який полягає у створенні територіальних громад, основних адміністративних одиниць, які утворенні у результаті об'єднання селищ міського типу, сіл та міст. Для ефективного впровадження реформи децентралізації було створено Ради розвитку громад та територій, Указом Президента України № 909/2019 від 18 грудня 2019 року. Основними завданнями створеної Ради є моніторинг, усіх процесів, що відбуваються на регіональному рівні, визначення пріоритетів державної регіональної політики та механізмів впливу; сприяння ефективної взаємодії між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади; моніторинг виконання актів Президента України. Необхідність реформи була зумовлена не спроможністю органів місцевого самоврядування здійснювати повноваження, а саме встановити інститути прямого народовладдя, узгодити інтереси держави та органів місцевої влади. Основною із цілей децентралізації є забезпечення належної спроможності територіальних громад для надання публічних послуг.

У результаті реформи відповідно до планів Уряду України, повинно бути створено 1401 ОТГ, які об'єднують 10075 територіальних громад (519,6 тис. км. кв., або 90,3 % від загальної площі України) станом на 10 січня 2020 року утворено 1029 об'єднаних територіальних громад [2]. Формування об'єднаних громад по областях подано у табл. 1

Таблиця 1

Формування об'єднаних територіальних громад по областях на території України

Назва області	Разом (гр.5+гр.6+гр.7+гр.11)	Спроможні всього (гр.5+гр.6+гр.7+гр.10)	Утворені у 2015-2018 рр.		Утворені у 2019 р.				Утворені у 2020 р.	Очікують призначення виборів
			вибори проведені у 2015-2018 роках	шляхом приєднання до міст обласного значення	Всього	вибори проведені у 2019 році	шляхом приєднання до міст обласного значення	з них не набули повноважень		
Вінницька	46	42	35	2	9	8	1	4		3
Волинська	54	51	50		4	3	1	3		
Дніпропетровська	71	62	60	2	9	8	1	9		3
Донецька	13	12	10		3	1	2	1		6
Житомирська	56	53	51	2	3	3		3		3
Закарпатська	17	7	6		10	9	1	9	1	3
Запорізька	56	48	43	1	12	12		8		5
Івано-Франківська	39	33	29	1	9	7	2	6		1
Київська	24	18	13	3	8	7	1	6		9
Кіровоградська	27	21	20		7	7		6		
Луганська	18	17	9		9	9		1		6
Львівська	41	40	40		1	1		1		3
Миколаївська	42	41	28	1	13	13		1		1
Одеська	37	31	28		9	9		6		1
Полтавська	53	47	44	1	8	7	1	6		4
Рівненська	45	35	31	1	13	12	1	10		2
Сумська	38	37	29	1	8	5	3	1		
Тернопільська	54	49	47	2	5	4	1	5		1
Харківська	23	18	16		7	5	2	5		1
Херсонська	33	31	27	1	5	4	1	2		4
Хмельницька	51	47	44	1	6	5	1	4		2
Черкаська	57	55	53	1	3	3		2		3
Чернівецька	37	33	32	1	4	4		4		2
Чернігівська	50	44	37	2	11	11		6		
Всього	982	872	782	23	176	157	19	109	1	63

Джерело: складено авторами на основі [2]

Впровадження реформи відбувається на завершальному етапі. На сьогоднішній день обізнаність громадян та прихильність до децентралізації вища ніж була декілька років тому. Аналізуючи дані Державної казначейної служби України утворено 982 громади, 62 новостворених ОТГ чекаю на проведення виборів. Загалом кількість громад охоплює 86% території країни, де проживає 82% її населення.

Регіонами-лідерами є Дніпропетровська область (71 громада), Черкаська (57 громад), Запорізька та Житомирська (по 56 громад), Волинська та Тернопільська (по 54 громади), Полтавська (53). Найменше територіальних громад утворено у Донецькій області (13 одиниць), Закарпатська (17 громад), Луганська (18 громад), Харківська (23 громади), Київська (24 громади).

Кількість новостворених ОТГ по областях України різна, але варто зауважити, що лише спроможна територіальна громада має здатність акумулювати необхідні ресурси для ефективного надання суспільних послуг. У Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено, що «...первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм 5 його функцій і повноважень є територіальна громада села, селища, міста; територіальні громади в порядку, встановленому законом, можуть об'єднуватися в одну сільську, селищну, міську територіальну громаду, утворювати єдині органи місцевого самоврядування та обирати відповідно сільського, селищного, міського голову; територіальні громади села, селища, міста, що добровільно об'єдналися в одну територіальну громаду, можуть вийти із складу об'єднаної територіальної громади в порядку, визначеному законом...» [12]. «Спроможною територіальною громадою є така територіальна громада, в якій місцеві джерела наповнення бюджету, інфраструктурні та кадрові ресурси є достатніми для вирішення її органами місцевого самоврядування питань місцевого значення, передбачених законодавством, в інтересах жителів територіальної громади» [14].

Тому пропонуємо визначити відсоткове значення кількості створених ОТГ до спроможних, адже спроможність територіальних громад визначає наявність умов (фінансових, інфраструктурних та кадрових), на основі яких у процесі функціонування визначається здатність територіальної громади надавати публічні послуги, а також можливість

здіяяти невикористаний та прихований потенціал (інвестиційний, економічний, людський, управлінський, фінансовий, громадської участі) задля розумного, сталого та інклюзивного розвитку територіальної громади. Дані спроможності ОТГ подано у табл. 2, складено за джерелом [2].

Таблиця 2

Аналіз спроможності створених громад в Україні станом на 18.02.2020

№ з/п	Назва області	Кількість створених ОТГ	Кількість спроможних громад	Відсоткове значення	Кількість неспроможних громад
1	Вінницька	46	42	91,3	4
2	Волинська	54	51	94,4	3
3	Дніпропетровська	71	62	87,3	9
4	Донецька	13	12	92,3	1
5	Житомирська	56	53	94,6	3
6	Закарпатська	17	7	41,2	10
7	Запорізька	56	48	85,7	8
8	Івано-Франківська	39	33	84,6	6
9	Київська	24	18	75	6
10	Кіровоградська	27	21	77,8	6
11	Луганська	18	17	94,4	1
12	Львівська	41	40	97,6	1
13	Миколаївська	42	41	97,6	1
14	Одеська	37	31	83,8	6
15	Полтавська	53	47	88,7	6
16	Рівненська	45	35	77,8	10
17	Сумська	38	37	97,4	1
18	Тернопільська	54	49	90,7	5
19	Харківська	23	18	78,3	5
20	Херсонська	33	31	93,9	2
21	Хмельницька	51	47	92,2	4
22	Черкаська	57	55	96,5	2
23	Чернівецька	37	33	89,2	4
24	Чернігівська	50	44	88	6
Всього		982	872		110

Джерело: складено авторами на основі [2]

Аналізуючи дані табл. 2, варто відзначити лідерів створених спроможних громад: Львівську та Миколаївську області (по 97,6%, із 41 створених громад 40 є спроможними у Львівській та 41 із 42 громад у Миколаївській), Сумська -97,4 % (37 спроможних громад із 38 створених), Черкаська -96,5% (55 спроможних громад із 57), Луганська -94,4% (17 спроможних громад із 18). Найгіршими показники у Закарпатській обл.-

41,2% (створено лише 7 спроможних громад із 17), Рівненська та Кіровоградські області по 75,8% (35 із 45 у Рівненській та 21 із 27 у Кіровоградській відповідно), Київська 75% (17 спроможних громад із 24).

Спроможність громади є ключовим показником, який залежить від кількості наявних ресурсів (фінансових, кадрових та інфраструктурних). Можливості зміцнення спроможності територіальних громад базуються на ідентифікації та задіянні їх потенціалу (інвестиційного, економічного, управлінського, фінансового, людського, потенціалу громадської участі) та визначаються підвищенням рівня ефективності, якості та доступності публічних послуг, а також розвитку громади у довгостроковій перспективі, що є надзвичайно актуальним. На рис. 1 зображено області лідери по кількості створених громад до в порівнянні до їхньої кількості спроможних громад із відсотковим значенням та області із найменшими кількостями ОТГ.

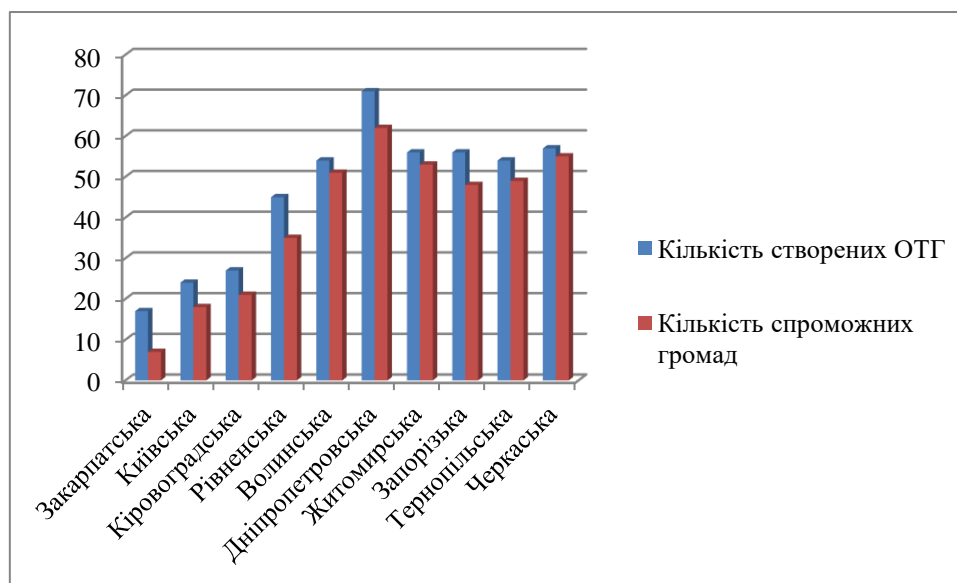

Рис. 1. Зображення кількості створених ОТГ до кількості спроможних громад областей-лідерів

Джерело: розробка авторів

Відповідно до методичних рекомендацій Міністерства розвитку громад та територій для визначення спроможності пропонує наступні базові критерії:

1. Географічна цілісність: територія громади не може бути розірваною, також всередині неї не можуть знаходитися інші органи місцевого самоврядування.

2. Наявність школи I-III ступенів для не менш ніж 250 учнів (250 дітей шкільного та 100 дітей дошкільного віку).

3. Чисельність постійних мешканців громади, її площа, індекс податкоспроможності бюджету громади, частка у ньому місцевих податків і зборів.

4. Відстань до адміністративного центру має становити не більше 25 кілометрів, а пожежники та «швидка» могли приїхати протягом не більш ніж 20 хвилин[11].

110 створених ОТГ не відповідають вимогам Методики щодо основних критеріїв спроможності станом на 18.02.2020. Такі громади не здатні самостійно забезпечити належний рівень надання публічних послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я. Щоб виправити ситуацію, при відсутності довкола необ'єднаних громад, єдиним виходом в ОДА було запропонувати в проекті перспективного плану приєднати такі громади до більш сильніших. Дані дії мали місце у Вінницькій області Мельниківська ОТГ (1442 жителі, 100 дітей шкільного віку, 28 дітей дошкільного віку); Новогребельська ОТГ (1681 житель, 209 дітей шкільного віку); у Волинській області Смолигівська ОТГ (1984 жителі, 208 дітей шкільного віку, 40 - дошкільного віку);у Запорізькій Олександрівська ОТГ (1368 жителі, 172 дитини шкільного віку, 39 - дошкільного віку), Любицька ОТГ (1683 жителі, 102 дитини шкільного віку), Новоукраїнська ОТГ (2002 жителі, 158 дітей шкільного віку, 36 - дошкільного віку), Підгірненська ОТГ (2154 жителі, 149 дітей шкільного

віку), Новоолексіївська ОТГ (2247 жителі, 144 дітей шкільного віку, 51 - дошкільного віку), Остриківська ОТГ (2810 жителі 183 дітей шкільного віку 17 - дошкільного віку); у Івано-Франківській області Корницька ОТГ (3019 жителів, 197 дітей шкільного віку, 101 - дошкільного віку);у Кіровоградській області Братолубівська ОТГ (2608 жителів, 167 дітей шкільного віку, 52 - дошкільного віку);у Луганській області Калмиківська ОТГ (1362 жителі, 98 дітей шкільного віку, 22 - дошкільного віку), Привільська ОТГ (1454 жителі, 123 дітей шкільного віку, 45 - дошкільного віку), Красноталівська ОТГ (1946 жителі, 108 дітей шкільного віку, 25 - дошкільного віку), Великочернігівська ОТГ (2001 житель, 116 дітей шкільного віку, 29 - дошкільного віку), Веселівська ОТГ (2385 жителів, 160 дітей шкільного віку, 31 - дошкільного віку);у Львівській області Міженецька ОТГ (2371 житель, 208 дітей шкільного віку, 45 - дошкільного віку), Дублянська ОТГ (2937 жителів, 238 дітей шкільного віку, 74 - дошкільного віку);у Миколаївській області Калинівська ОТГ (2016 жителів, 210 дітей шкільного віку, 86 - дошкільного віку);у Полтавській області Рокитянська ОТГ (1901 житель, 181 дитина шкільного віку, 42 - дошкільного віку), Клепачівська ОТГ (2665 жителів, 229 дітей шкільного віку 42 - дошкільного віку), Заворсклянська ОТГ (3316 жителів, 209 дітей шкільного віку, 47 - дошкільного віку), Покровськобагачанська ОТГ (2501 житель, 230 дітей шкільного віку, 52 - дошкільного віку), Петрівська ОТГ (2706 жителів, 249 дітей шкільного віку, 92 - дошкільного віку);у Тернопільській області Млиновецька ОТГ (3385 жителів, 181 дитина шкільного віку, 31 - дошкільного віку), Озерянська ОТГ (2633 жителі 243 дітей шкільного віку 45 - дошкільного віку), Коцюбинська ОТГ (2294 жителі, 216 дітей шкільного віку, 47 - дошкільного віку), Чернихівецька ОТГ (2158 жителів, 190 дітей шкільного віку, 55 - дошкільного віку), Дорогичівська ОТГ (2589 жителів, 187 дітей шкільного віку, 68 - дошкільного віку), Настасівська ОТГ (2591 житель, 223 дітей шкільного

віку, 70 - дошкільного віку);у Херсонській області Вербівська ОТГ (2002 жителі, 137 дітей шкільного віку, 20 - дошкільного віку), Шляхівська ОТГ (2948 жителів, 216 дітей шкільного віку, 96 - дошкільного віку);у Хмельницькій області Сахновецька ОТГ (2948 жителів, 216 дітей шкільного віку, 96 - дошкільного віку), Баламутівська ОТГ (1834 жителі, 147 дітей шкільного віку, 29 - дошкільного віку), Плесенська ОТГ (2078 жителів, 241 дитина шкільного віку, 78 - дошкільного віку);у Черкаській області Баландинська ОТГ (2078 жителів, 50 дітей шкільного віку, 29 - дошкільного віку), Моринська ОТГ (1831 житель, 118 дітей шкільного віку, 31 - дошкільного віку), Литвинецька ОТГ (1580 жителів, 119 дітей шкільного віку, 36 - дошкільного віку), Таганчанська ОТГ (1837 жителів, 98 дітей шкільного віку, 37 - дошкільного віку), Драбівська ОТГ (1616 жителів, 84 дитини шкільного віку, 39 - дошкільного віку), Лебедівська ОТГ (1645 жителів, 119 дітей шкільного віку, 41 - дошкільного віку), Плешканівська ОТГ (2358 жителів, 144 дитини шкільного віку, 63 - дошкільного віку);у Чернігівській області Вихвостівська ОТГ (1691 житель, 191 дитина шкільного віку, 39 - дошкільного віку), Озерянська ОТГ (1898 жителів, 172 дитини шкільного віку, 57 - дошкільного віку) [3].

28 ОТГ обласними комісіями запропоновано включити до складу міст обласного значення, оскільки такі ОТГ знаходяться в приміській зоні та мають спільну інфраструктуру з містами, а жителі цих громад своїй більшості працюють і отримують соціальні та інші послуги в цих містах. Наприклад: у Волинській області до Луцької спроможної громади увійшли Боголюбська, Іванчицівська (Рожищенський район), Одерадівська, Озерцівська (Ківерцівський район), Прилуцька (Ківерцівський район), Рокинівська, Шепельська територіальні громади, а також Жидичинська, Заборольська, Княгининівська ОТГ;у Вінницькій області Гавришівську ОТГ включено до Вінницької територіальної громади, Ковалівську ОТГ - до Немирівської територіальної громади, Войнашівську ОТГ - до Барської

територіальної громади; у Хмельницькій області Олешинську ОТГ - до Хмельницької територіальної громади, Колибаївську ОТГ - до Камянець-Подільської територіальної громади; у Львівській області Волицьку ОТГ - до Шегинівської територіальної громади, Нежухівську ОТГ - до Стрийської територіальної громади; у Полтавській області Засульську ОТГ - до Лубенської територіальної громади [3].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Таким чином, Україна зіткнулася із новими випробуваннями та проблемами. Реформа децентралізації, яка була розрахована на 5 років, зіткнулася із неспроможністю виконати поставленні перед нею завдання. Для реалізації горизонтальної реформи необхідно удосконалити та реалізувати перспективний план розвитку. Для кожної області та територіальної громади знайти стимули та пріоритетні напрямки розвитку. Наявність таких перспективних планів разом із затвердженими громадою проектами і механізмами фінансування у разі підвищить інвестиційні перспективи територій. Підтримка влади в цьому процесі надзвичайно важлива, але жодна влада – централізована чи децентралізована – не замінить функцій органів місцевого самоврядування, тому успіх об'єднаної громади залежить передусім від управлінських якостей тих, кого люди оберуть нею керувати, кого призначать на посади у виконавчі органи рад, а також від того, як громада контролюватиме результати діяльності своїх обранців.

Література

1. Беновська Л.Я. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія // ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України". Львів, 2020. 531 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20200001.pdf>

2. Державна казначейна служба України: об'єднані територіальні громади. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/kaznachejstvo-informuye/obyednani-teritorialni-gromadi>
3. Децентралізація дає можливості (офіційний урядовий портал). URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12510>
4. Жук П. В. Досягнення та проблеми реформи децентралізації в Україні. Регіональна економіка. 2018. №2(88). С. 32-38. URL: http://re.gov.ua/doi/re2018.02.032_u.php
5. Карлін М. Децентралізація управління місцевими фінансами в розвинутих федеративних та унітарних країнах: досвід для України / М. Карлін // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2016. № 2. С. 103-110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echcenu_2016_2_21
6. Карвіца В.С. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія // ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України"; наук. ред.: В. С. Кравців, І. З. Сторонянська. Львів, 2020. 531 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20200001.pdf>
7. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування. URL: <https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/346/10.12.2018.pdf>
8. Павлюк А. П. Економічні аспекти формування спроможних територіальних громад в Україні / А. П. Павлюк // Стратегічні пріоритети. Серія : Економіка. 2016. № 1. С. 137-146. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spe_2016_1_16
9. Писанко С. В., Павлова О. М., Павлов К. В. Роль та значення інвестиційно-інноваційних процесів в електроенергетичній галузі

- регіону. Український журнал прикладної економіки. 2020. Том 5.№ 3. С. 320-328. ISSN 2415-8453.
10. Писанко С. В., Романюк Р. В., Павлова О. М., Павлов К. В. Електроенергетичний ринок регіонів України в контексті модернізаційних змін // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". 2020. №12. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-12-6795>
 11. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: постанова Кабінету міністрів України від 8 квіт. 2015 р. № 214. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>
 12. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України № 280/97 від 21 травня 1997 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
 13. Розвиток бюджетної децентралізації в Україні : наукова доповідь / за ред. І. О. Луїної; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ, 2016. С. 5–6.
 14. Формування спроможних територіальних громад: практичний посібник // Асоціація міст України. URL: http://auc.org.ua/sites/default/files/library/otgbook3new_obgortka_i_blok.pdf
 15. Pavlov K., Pavlova O., Korotia M. et al. Determination and Management of Gas Distribution Companies' Competitive Positions. In: Mrugalska B., Trzcielinski S., Karwowski W., Di Nicolantonio M., Rossi E. (eds) Advances in Manufacturing, Production Management and Process Control. AHFE 2020. Advances in Intelligent Systems and Computing. 2020. Vol 1216. Springer, Cham. DOI https://doi.org/10.1007/978-3-030-51981-0_38
 16. Pavlov Kostiantyn, Pavlova Olena and al. Optimization of multi-channel queuing systems with a single retail attempt: Economic approach. Decision

Science Letters. Decision Science Letters 9 (2020). URL:
http://www.growingscience.com/dsl/online/dsl_2020_22.pdf

17. Pavlov K., Pavlova O., Kupchak V. Integral Indicators Based on Competitiveness Capacity Characteristics of Regional Real Estate Markets of Ukraine. Journal of Competitiveness. 2019. No 11(3). P. 87–108. <https://doi.org/10.7441/joc.2019.03.06>

References

1. Benovska L.Ia. Terytorialni hromady v umovakh detsentralizatsii: ryzyky ta mekhanizmy rozvytku: monohrafiia // DU "Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M. I. Dolishnoho NAN Ukrainy". Lviv, 2020. 531 s. (Seriia «Problemy rehionalnoho rozvytku»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20200001.pdf>
2. Derzhavna kaznacheina sluzhba Ukrainy: obiednani terytorialni hromady. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/kaznachejstvo-informuye/obyednani-teritorialni-gromadi>
3. Detsentralizatsiia daie mozhlyvosti (ofitsiinyi uriadovyi portal). URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12510>
4. Zhuk P. V. Dosiahnennia ta problemy reformy detsentralizatsii v Ukraini. Rehionalna ekonomika. 2018. №2(88). S. 32-38. URL: http://re.gov.ua/doi/re2018.02.032_u.php
5. Karlin M. Detsentralizatsiia upravlinnia mistsevymy finansamy v rozvynutykh federatyvnykh ta unitarnykh krainakh: dosvid dlia Ukrainy / M. Karlin // Ekonomichnyi chasopys Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. 2016. № 2. S. 103-110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echcenu_2016_2_21
6. Karvitsa V.S. Terytorialni hromady v umovakh detsentralizatsii: ryzyky ta mekhanizmy rozvytku: monohrafiia // DU "Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M. I. Dolishnoho NAN Ukrainy"; nauk. red.: V. S.

- Kravtsiv, I. Z. Storonianska. Lviv, 2020. 531 s. (Seriiia «Problemy rehionalnoho rozvytku»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20200001.pdf>
7. Monitorynh protsesu detsentralizatsii vlady ta reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia. URL: <https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/346/10.12.2018.pdf>
 8. Pavliuk A. P. Ekonomichni aspekty formuvannia spromozhnykh terytorialnykh hromad v Ukraini / A. P. Pavliuk // Stratehichni priorytety. Seriiia : Ekonomika. 2016. № 1. S. 137-146. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spe_2016_1_16
 9. Pysanko S. V., Pavlova O. M., Pavlov K. V. Rol ta znachennia investytsiino-innovatsiinykh protsesiv v elektroenerhetychnii haluzi rehionu. Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky. 2020. Tom 5.№ 3. S. 320-328. ISSN 2415-8453.
 10. Pysanko S. V., Romaniuk R. V., Pavlova O. M., Pavlov K. V. Elektroenerhetychnyi rynek rehioniv Ukrainy v konteksti modernizatsiinykh zmin // Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka". Seriiia: "Ekonomichni nauky". 2020. №12. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-12-6795>
 11. Pro zatverdzhennia Metodyky formuvannia spromozhnykh terytorialnykh hromad: postanova Kabinetu ministriv Ukrainy vid 8 kvit. 2015 r. № 214. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>
 12. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: Zakon Ukrainy № 280/97 vid 21 travnia 1997 r. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
 13. Rozvytok biudzhethnoi detsentralizatsii v Ukraini : naukova dopovid / za red. I. O. Luninoi; NAN Ukrainy, DU «In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrainy». Kyiv, 2016. S. 5–6.

14. Formuvannia spromozhnykh terytorialnykh hromad: praktychnyi posibnyk // Asotsiatsiia mist Ukrainy. URL: http://auc.org.ua/sites/default/files/library/otgbook3new_obgortka_i_blok.pdf
15. Pavlov K., Pavlova O., Korotia M. et al. Determination and Management of Gas Distribution Companies' Competitive Positions. In: Mrugalska B., Trzcielinski S., Karwowski W., Di Nicolantonio M., Rossi E. (eds) *Advances in Manufacturing, Production Management and Process Control. AHFE 2020. Advances in Intelligent Systems and Computing*. 2020. Vol 1216. Springer, Cham. DOI https://doi.org/10.1007/978-3-030-51981-0_38
16. Pavlov Kostiantyn, Pavlova Olena and al. Optimization of multi-channel queuing systems with a single retail attempt: Economic approach. *Decision Science Letters*. *Decision Science Letters* 9 (2020). URL: http://www.growingscience.com/dsl/online/dsl_2020_22.pdf
17. Pavlov K., Pavlova O., Kupchak V. Integral Indicators Based on Competitiveness Capacity Characteristics of Regional Real Estate Markets of Ukraine. *Journal of Competitiveness*. 2019. No 11(3). P. 87–108. <https://doi.org/10.7441/joc.2019.03.06>